

Смельянов В. М.,
д-р наук з держ. упр., професор,
Андріяш В. І.,
канд. політ. наук, доцент,
Шемчук Ю. В.,
студентка 660-д групи,
Інститут державного управління, Чорноморський державний
університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ТЕРИТОРІАЛЬНОЮ ГРОМАДОЮ: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Сучасні складні умови адміністративних перетворень в Україні призводять до значних змін у державному управлінні та місцевому самоврядуванні, змінюють їх взаємовідносини з громадянським суспільством, у яких органи влади виступають адміністративними структурами, що надають послуги, а громадськість клієнтом, що їх отримує. Формування нового підходу щодо функціонування органів влади та місцевого самоврядування потребує переорієнтувати форми та методи діяльності таких органів, направити їх на задоволення потреб споживачів публічних послуг, переосмислити концепцію управління суспільною інформацією та забезпечити надійний зворотній зв'язок з громадськістю. Вирішення таких завдань потребує чітких та скоординованих дій владних органів на місцях, які покликані втілювати у життя закони, сприяти реалізації громадянами конституційних прав, надавати комплекс публічних послуг у різних сферах життєдіяльності, безпосередньо контактуючи з населенням. Як наслідок, зростає роль та значення комунікативної діяльності місцевих органів влади, важливою складовою якої є налагодження зв'язків з населенням та формування ефективних механізмів інформаційного обміну в державно-управлінській сфері з метою прийняття ефективних рішень. У статті проаналізовано основні теоретичні підходи щодо розуміння поняття «взаємодія» серед вітчизняних та зарубіжних дослідників. Охарактеризовані основні рівні взаємодії. Наголошено на важливому значенні інформаційно-комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування з територіальною громадою з метою прийняття ефективних управлінських рішень на місцевому рівні. Визначено основні нормативно-правові акти, які регламентують питання інформаційної діяльності на державному та місцевому рівнях. Проаналізовано основні проблеми, які виникають під час участі громадян у вирішенні управлінських проблем та їх інформаційного забезпечення. Окреслено основні напрями розвитку інформаційно-комунікативної взаємодії на місцевому рівні з точки зору вдосконалення існуючої нормативно-правової бази, з метою налагодження тісної, ефективної співпраці між громадськістю, територіальною громадою та органами місцевого самоврядування.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування; територіальна громада; взаємодія; співробітництво; інформація; комунікація; місцевий референдум; публічність; інформаційно-комунікаційні засоби.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогодні розвиток демократії характеризується підвищенням ролі територіальної громади в процесі прийняття органами місцевого самоврядування (далі – ОМС) управлінських рішень. Місцеві ради повинні налагоджувати тісну співпрацю з територіальною громадою, активно залучати їх до спільних заходів з метою розв'язання нагальних проблем. Партнерство ОМС з населенням повинно стати запорукою вирішення найбільш гострих, актуальних проблем, що хвилюють і непокоять жителів.

Аналіз досліджень і публікацій. Саме тому за останні роки наукова зацікавленість щодо вивчення комунікаційних та інформаційних аспектів діяльності органів місцевого самоврядування, їх взаємодії з громадськістю в Україні підвищилась як у вітчизняній, так і зарубіжній літературі. Зокрема, в ході написання роботи були використані праці таких вітчизняних дослідників, як Л. Беззубко [1], В. Гордієнко [9], Ж. Завальної [12; 13]. Проблемаам щодо вдосконалення законодавчої бази комунікативної політики в цілому та на місцевому рівні присвячені праці таких дос-

лідників, як Р. Войтович [8], Н. Камінської [18], Ю. Куценка [20]. Важливе значення для написання роботи мали й праці зарубіжних дослідників, зокрема С. Борисньова [2], Н. Бряніка [3], Ф. Буарі [4] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є встановлення особливостей інформаційно-комунікаційної взаємодії органів місцевого самоврядування та територіальної громади на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості демократичного розвитку українського суспільства в незалежній Україні супроводжуються формуванням нової ситуації щодо взаємовідносин між громадянами та державною владою, які намагаються зменшити залежність власних структур від держави та державних органів. Водночас відбувається і зворотній процес – підвищення залежності органів державної влади та місцевого самоврядування від громадян та їхніх об'єднань. В таких умовах видається досить складним виконання владних функцій без належного рівня взаємодії з суспільством. Колишні форми взаємодії, довівши свою недосконалість, поступаються місцем публічним формам роботи владних органів, сприяють їх більшій прозорості, відкритості, координуванню власних дій з різними групами населення за допомогою поширення необхідної інформації.

Як філософська категорія «взаємодія – це процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємна зумовленість і породження одним об'єктом іншого, а також об'єктивна та універсальна форма поступу, розвитку, що визначає існування та структурну організацію будь-якої матеріальної системи» [11, с. 216]. Визначаючи взаємодію як форму зв'язку елементів системи, В. Плієшкін зазначає, що вони «взаємодоповнюють одна одну, створюючи умови для успішного функціонування системи в цілому» [8, с. 14]. У цьому ж контексті взаємодія виявляється в погодженості та відсутності суперечностей у результатах діяльності в різних сферах [15].

У науковій літературі найчастіше наводять такі ознаки взаємодії:

- необхідність обов'язкового встановлення зв'язку між суб'єктами взаємодії;
- погодженість заходів відповідно до мети, місця, часу, методів;
- спільність виконання власних завдань та функцій суб'єктів взаємодії;
- наявність відповідного становища суб'єктів взаємодії в існуючій ієрархії влади;
- формування нормативної бази [13].

Наявність перших чотирьох ознак, на думку Ж. Завальної, має бути обов'язково відображена в нормативно-правових актах різного рівня, тому, на думку дослідниці, в першу чергу варто говорити «про правові форми встановлення зв'язків між відповідними суб'єктами взаємодії» [13].

Термін «взаємодія» тісно пов'язаний з поняттям «співробітництво». Так, співробітництво передбачає командну співпрацю, коли мова йде про роботу над спільною справою. Взаємодія спрямована на реалізацію прийнятого рішення. Вона можлива, коли є спільні інтереси, або коли вони простежуються в довгостроковій перспективі [2]. Тому застосування обох

цих понять під час вирішення питань місцевого значення дозволить приймати рішення з врахуванням інтересів територіальної громади та ефективно їх реалізовувати.

Останнім часом значного поширення в наукових колах набуло дослідження впливу зв'язків з громадськістю на розвиток відносин між владою та громадянським суспільством. При цьому громадянське суспільство стало розглядатись не як об'єкт, а як суб'єкт переговорного процесу. Така нова якість пояснюється важливістю для органів місцевої влади отримання знань щодо формування громадської думки та настроїв для управління цими процесами. Особливо необхідним це вважається за умов системної кризи, що ставить завдання «створення позитивної репутації (позитивного іміджу), доброзичливого ставлення громадськості до державних, громадсько-політичних, господарсько-економічних та інших інститутів» [5, с. 7].

На рівні взаємодії ОМС – територіальна громада існують певні особливості для реалізації взаємозв'язку залежно від розвитку певної території – села, селища або міста. Політичні, економічні та соціальні обставини впливають на форми здійснення співпраці та запровадження відповідного інструментарію. Настрої населення, зміни, що відбуваються, обов'язково повинні відображатися на стратегії і тактиці управління. Також слід зважати на те, що в цій площині відносин територіальна громада є і об'єктом, і суб'єктом місцевого самоврядування, зважаючи на наділення її правами щодо безпосередньої та представницької демократії.

Взаємодія суб'єктів місцевого самоврядування розкривається через кооперацію між ними з метою координації своєї діяльності та більш ефективної реалізації своїх прав та інтересів, спільного вирішення різних питань та проблем. За мотивацією вона може бути:

- обов'язковою (передбачена законодавством) та добровільною (за бажанням сторін);
- за періодичністю – регулярно (наприклад, робота постійних комісій за участю представників територіальної громади) або епізодичною (утворення тимчасових дорадчих органів);
- за ступенем взаємодії – високою (тісна щоденна співпраця з представниками громади в процесі вирішення нагальних питань) або низькою (періодичне опитування населення);
- за формою – місцевий референдум, громадські слухання, місцеві ініціативи та інші, передбачені чинним законодавством. Вибір конкретної форми визначається умовами діяльності та завданнями, які стоять перед місцевою радою на даний момент [18, с. 23].

Якщо рада самостійно не може або відповідно до закону не має права вирішувати питання, то вона повинна взаємодіяти з іншими учасниками місцевого самоврядування.

Крім того, слід виділити декілька передумов налагодження ОМС співпраці з територіальною громадою, серед яких:

- єдність цілей ОМС і територіальної громади, яка виражається, зокрема, у забезпеченні дотримання прав та інтересів громадян, законності та правопорядку, наданих різних видів послуг жителям на належному рівні;

- чітке закріплення відповідних повноважень (організаційне забезпечення), що створює передумови для результативної взаємодоповнюючої співпраці;
- наявність правових підстав, тобто нормативне забезпечення встановлення і підтримки координаційних управлінських відносин [14, с. 46–47].

Таким чином, взаємодія ОМС і територіальної громади – це врегульована законодавством співпраця між суб'єктами місцевого самоврядування шляхом здійснення спільних заходів, обумовлена єдиними цілями щодо вирішення питань місцевого значення.

Взаємодія – це діяльність, в якій приймають участь два або більше суб'єктів. Вона має охоплювати тільки необхідну кількість учасників, які причетні до сфери діяльності й повинні забезпечувати роботу, стабільність цієї сфери. Їх чисельність має визначатися на законодавчому рівні. У відносинах ОМС – територіальна громада особливістю є те, що суб'єкти визначаються не координаційним органом управління відповідно до наданих законом повноважень, а однією зі сторін відповідно до форми, визначеної чинним законодавством (місцевий референдум, загальні збори жителів, громадські ініціативи, звернення громадян тощо). Щодо виконання умов чи кількісного складу взаємодії, то можемо говорити про наявність зворотної залежності. Якщо серед інших видів управлінських взаємовідносин зворотна залежність може бути сформульована так: чим більшою є кількість ланок управління, тим нижчою є ефективність самого процесу управління, а під час процесів взаємодії – чим більшою є кількість учасників взаємодії, тим важчими є процеси координування діяльності, однак кожна форма – це окремий механізм реалізації, тому це вимагає участі відповідної сукупності суб'єктів (усієї територіальної громади, «міні-громади» або окремих жителів місцевої громади) [12, с. 22].

Взаємодія органів публічної влади і територіальної громади може відбуватися в різних формах. Так, згідно з теорією управління, Ж. Завальна виділяє організаційні та правові форми взаємодії [12, с. 23–24]. Організаційні форми – це проведення спільних заходів, засідань, зустрічей та ін. Основні правові форми регулювання відносин взаємодії передбачені в законодавстві здебільшого імперативними формами. Основою правових форм регулювання взаємодії є договір, оскільки прийняття важливого для обох сторін рішення має бути здійснене шляхом спільного волевиявлення. Необхідність спільного волевиявлення та зацікавленості в отриманні загально необхідного результату саме й зумовлює «договірну природу спільної діяльності цих органів» [12, с. 25–26]. Зауважимо, що взаємодія може встановлюватися і врегульовуватися як за допомогою поступових погоджувальних дій, так і за допомогою підписання одного документа. На думку дослідників, в обох випадках, як правило, таким відносинам передують «прийняття відповідного рішення координуючого суб'єкта» [4, с. 177].

На рівні територіальних громад міст С. Саханенко виділяє такі типи та форми політичної участі: безпосередні та опосередковані (представницькі); мобілізаційні та автономні; за ступенем інтенсивності (активні та пасивні); за суб'єктом політичної дії (особисті та колективні); за використовуваними методами (наси-

льніцькі та ненасильницькі); за масштабом охоплення (все місто або його частина) [9, с. 55]. При цьому вони можуть доповнювати один одного, існувати паралельно або трансформуватись в інший вид.

Досліджуючи можливість участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування, Ю. Куценко наголошує на більш активному застосуванні таких форм, як інформування громадськості, підтримання зв'язків [20, с. 116–117]. Інформування громадськості має односторонній характер і повинно здійснюватися через ЗМІ, в яких оприлюднюються звіти про роботу ОМС, проведення семінарів, засідань, навчання, інформаційні бюлетені. Зв'язки з громадськістю є планомерними зусиллями, спрямованими на те, щоб впливати на громадську думку з метою пропаганди тієї чи іншої інформації, вони засновані на взаємовигідному двосторонньому зв'язку. Реалізуються ці зв'язки шляхом повідомлень у пресі, проведення прес-конференцій, оприлюднення офіційних заяв, проведення вибіркового опитувань, аналізу листів, звернень громадян, контент-аналізу постійної оцінки поточної громадської думки.

Участь громадян у діяльності місцевого самоврядування є систематичним процесом, спрямованим на зацікавлення і залучення різних категорій населення до розробки пропозицій шляхом проведення громадських слухань, реалізації місцевих ініціатив, розгляду рекомендації дорадчих комітетів за допомогою органів самоорганізації населення [7, с. 69–70]. Матеріали соціологічного опитування свідчать, що найбільш прийнятними формами участі населення в міському управлінні є участь у виборах, зустрічі з депутатами та представниками міської влади, заслуховування звітів представників влади, контроль за прийнятими рішеннями, ознайомлення з проектами бюджету міста, планами місцевих органів влади [3, с. 29].

Окрім форм взаємодії Л. Беззубко виділяє механізми співпраці членів громади й ОМС, зокрема нормативно-правовий, організаційний, соціальний, інформаційний, економічний [1, с. 77].

Нормативно-правовий механізм взаємодії включає нормативно-правові документи різної юридичної сили, які стосуються спільної діяльності ОМС і територіальної громади. Нормативними актами України визначається порядок підготовки та проведення місцевого референдуму (закони України); проведення загальних зборів громадян за місцем проживання (закони України, статuti територіальних громад); проведення громадських слухань (положення, статuti територіальних громад); внесення місцевої ініціативи членами територіальної громади або громадськими організаціями на розгляд місцевої ради (статuti територіальних громад).

Організаційний механізм взаємодії територіальної громади й ОМС включає створення органів, спеціально призначених сприяти цій взаємодії. Ці органи, як правило, мають дорадчий статус. Це багато в чому визначає і від самого початку обмежує можливість їх впливу на процес обговорення та прийняття альтернативних рішень. Згідно з метою створення це можуть бути громадські ради, які виконують функції представницького органу громадськості, консультативно-експертного органу, органу громадського контролю [1, с. 78]. Відповідно їх основними завданнями слід визначити:

- забезпечення гласності та прозорості в процесі прийняття управлінських рішень щодо розвитку територіальної громади;
- надання консультаційної та експертної допомоги ОМС;
- контроль за діяльністю ОМС.

Інформаційний механізм взаємодії ОМС і територіальної громади сприяє підвищенню інформованості громадян. Сучасне суспільство потребує отримання оперативної та достовірної інформації. Внаслідок суттєвих змін у суспільно-політичній формації відбуваються різноманітні перетворення і у сферах життя населення. Особливостями суспільства перехідного періоду в процесі здійснення демократичних перетворень виступають «актуалізація інформаційних процесів, залучення до активної участі в процесі державотворення широких верств населення» [6].

У багатьох громадянських суспільствах з розвинутою демократією необхідною передумовою налагодження плідної співпраці територіальної громади з ОМС є інформування громадськості, яке передбачає: публічні звіти посадових осіб ОМС перед територіальною громадою; видання популярних тематичних брошур для населення, буклетів, інформаційних вісників, листівок; розміщення інформаційних стендів, статей у пресі, повідомлень у ЗМІ про події в громаді, розсилання листів до ЗМІ, використання редакторської колонки; проведення прес-конференцій, презентація проектів муніципальних програм; проведення тематичних передач на телебаченні; організація «гарячих ліній» тощо.

Зв'язок з територіальною громадою є важливою складовою комунікаційної політики, яка забезпечує зворотний зв'язок, що має існувати між управлінськими структурами та населенням. Інформаційна взаємодія покликана сприяти, з одного боку, формуванню відповідальної муніципальної політики, прозорості системи управління, а з іншого – формувати адекватне сприйняття, прогнозовану реакцію громадян на інновації. Як зазначають дослідники, такий публічний діалог виступає «необхідною умовою підтримки довіри до державних органів» [8, с. 27]. Він викликає принципovu взаємозалежність сторін. Територіальна громада формує запит щодо того, на яку інформацію вона очікує, а ОМС мають реалізовувати свою політику згідно з місцевими інтересами та враховуючи очікування громадян. Такий «запит» формулюється не тільки через опитування населення, а переважно через взаємодію між компетентними партнерами – органом публічної влади та лідерами громади, здатними на рівних обговорювати ті або інші питання життєдіяльності громади, і як наслідок, будуть здатні брати на себе відповідальність.

Серед ефективних та оперативних сучасних інформаційно-комунікаційних засобів, які використовують ОМС для здійснення процесів комунікації з місцевою громадою до недавнього часу залишилися засоби масової інформації, а саме преса. Зокрема, у вересні 2012 році компанією TNS в Україні було проведено національне дослідження «Омнібус», яке засвідчило, що «на фоні значного зниження індексу довіри населення до політичних і соціальних інститутів спостерігається зростання довіри до українських ЗМІ з 0,08

до 0,18 (за максимального показника індексу довіри – 2,0)» [17]. Однак до 2015 року ситуація докорінно змінилася: українські ЗМІ, а серед них і преса, почали втрачати довіру своєї аудиторії майже на всій території країни, зокрема «від + 26 у 2010 році, до + 2 у 2015 році [22]; 65% респондентів не змінили своє ставлення до ЗМІ, 19% погіршили та 11% – покращили» [23].

Крім того у закритому режимі відбувається більшість сесійних засідань місцевих рад, що призводить до відсутності можливості відстежувати процеси прийняття управлінських рішень пересічними громадянами та представниками громадських організацій. Відсутність прозорості щодо висвітлення діяльності органів місцевої влади зумовлена й недоліками вітчизняного законодавства щодо сфери регламентування діяльності ОМС, в якому відсутній конкретний перелік підстав для проведення засідань місцевих рад у відкритому або закритому режимах. Зауважимо, що за результатами попередніх моніторингових роботи ОМС, які проводилися Громадською мережею ОПОРА, майже у всіх регіонах країни виявлено «недоступність отримання громадянами проектів рішень, винесених на засідання міських рад» [17]. Вирішення цього питання, в першу чергу, залежить від бажання самих депутатів місцевої ради. Однак така залежність має негативний вплив на імідж місцевої влади та формує «однобічну вертикальну комунікаційну модель її взаємодії з населенням» [17]. Зауважимо, що у 2015 році ОМС та їх посадові особи в цілому стали більш відкритими для громадськості та більше поширюють інформацію щодо власної діяльності та прийнятих рішень [16].

У відповідності до положень чинного Закону України «Про місцеве самоврядування» (ст. 74, 75, 76, 77, 78, 79) «органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність за свою діяльність перед територіальною громадою, державою, юридичними і фізичними особами» та визначається їх «обов'язкова звітність перед членами громади» [21]. Крім того, громада має право ініціювати процедуру розпуску місцевої ради або звільнити з посади голову ради, лише за допомогою проведення місцевого референдуму. Однак, існуюча практика свідчить про неімовірність такої можливості, і як наслідок, можемо говорити про відсутність можливості контролю та впливу населення на вказані процеси. Зауважимо, що виникнення дискусійних питань, оскаржень неправомірних дій, які здійсненні посадовцями ОМС мають вирішуватися відповідно до законодавства у судовому порядку та відшкодовуватися за рахунок коштів місцевого бюджету. Для прикладу, за даними проведених опитувань, жодного такого прецеденту в практиці роботи ОМС ще не було [17]. Наявність такої правової неузгодженості та безвідповідальності серед працівників управлінського апарату ОМС призводить до подальшого зростання політичного відчуження населення від місцевої влади. Для прикладу, з 2012 по 2015 роки рівень такої довіри значно скоротився, а саме від + 10 % у 2012 році до – 22 % у липні 2015 році [19].

Слід відзначити, що наявний перший досвід щодо формування і роботи громадських рад надає можливість стверджувати, що навіть серед самих інститутів громадянського суспільства виявилось досить мало

таких, які були готові до самоорганізації. Згідно з даними Українського незалежного центру політичних досліджень разом з Партнерством інститутів громадянського суспільства на підтримку громадських рад, було встановлено, що серед недоліків у роботі громадських рад варто відзначити «несистемність взаємодії громадських рад з органами виконавчої влади, слабе володіння представниками інститутів громадянського суспільства сучасними методиками аналізу політики, моніторингу суспільних процесів, громадського контролю, антикорупційної експертизи тощо» [10, с. 23]. У той же час громадські ради, при наявності конструктивної співпраці органів влади й інститутів громадянського суспільства, доводять свою ефективність. Для прикладу, громадською радою при Вінницькій обласній державній адміністрації було проведено «обласний форум соціальних проектів та залучено додаткові ресурси для вирішення соціальних проблем області» [10, с. 19].

Незважаючи на практику функціонування громадської ради при органах місцевих держадміністрацій, ситуацію з ОМС ускладнює наявна двозначність правового регулювання. Положення Постанови Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 р. № 976 «Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади», і Постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» носять лише рекомендаційний характер щодо створення громадської ради при ОМС, що, як наслідок, створює умови для ігнорування місцевою владою рішень громадськості [14, с. 46–47].

Незважаючи на ризик виникнення розбіжностей та конфліктів, затягування процесу розробки та прийняття важливих управлінських рішень на місцевому рівні під час залучення громадян, сьогодні слід переходити до нового, гуманістичного підходу, в основі

якого має бути нова парадигма – людина є мірою всіх суспільних змін, тому в центрі всіх муніципальних реформ повинні стояти потреби кожного індивіда. Стає все більш очевидним, що управління містами, селищами та селами повинно перетворитись у процес виявлення та узгодження інтересів громади. Тому ефективне місцеве самоврядування, з одного боку, вимагає наявності кваліфікованих спеціалістів у цій галузі, а з іншого боку, думки та настрої жителів у процесі управління територією не повинні ігноруватися. Зважаючи на це, ступінь участі громадян та механізм взаємодії щодо вирішення місцевих проблем повинні визначатися ОМС залежно від конкретної ситуації та питання, яке слід вирішувати.

Висновки. Таким чином, проблема взаємодії ОМС і територіальної громади дедалі частіше потрапляє в поле зору вчених, зважаючи на закріплення на законодавчому рівні права територіальної громади на здійснення місцевого самоврядування, у зв'язку з чим актуалізується такий напрям дослідження, як налагодження співпраці між різними суб'єктами місцевого самоврядування. Як вбачається, залучення населення до спільного управління передбачає комплекс дій органів публічної влади, а саме розробку механізмів громадської участі в процесі взаємодії представників ОМС з окремими членами громади, їх організаційними структурами, що дозволяє залучити територіальну громаду до процесу прийняття рішень та реалізувати гарантоване законодавством право на народовладдя. Незважаючи на ризик виникнення розбіжностей та конфліктів, затягування процесу розробки та прийняття важливих управлінських рішень на місцевому рівні під час залучення громадян, сьогодні слід переходити до нового, гуманістичного підходу, в основі якого має бути нова парадигма – людина є мірою всіх суспільних змін, тому в центрі всіх муніципальних реформ повинні стояти потреби кожного індивіда.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беззубко Л. В. Взаємодія органів місцевого самоврядування і громадськості : [монографія] / Беззубко Л. В., Стойка А. В., Кольцова Д. В. – Донецьк : Норд-компьютер, 2006. – 204 с.
2. Бориснев С. В. Социология коммуникации : [учеб. пособие для вузов] / С. В. Бориснев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 270 с.
3. Бряник Н. В. Общие проблемы философии науки : [словарь для аспирантов и соискателей] / сост. и общ. ред. Н. В. Бряник ; отв. ред. О. Н. Дьячкова. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2007. – 318 с.
4. Буари Ф. А. Паблик рилейшнз, или стратегия доверия / Ф. А. Буари ; пер. с фр. – Москва : ИМИДЖ-Контакт, ИНФРА-М, 2001. – 178 с.
5. Васильев Н. Н. Тренинг профессиональных коммуникаций в психологической практике / Н. Васильев. – СПб. : Речь, 2005. – 283 с.
6. Від влади – до громади, від громади – до влади. Досвід створення інформаційно-консультаційних центрів при місцевих органах влади : [практичний посібник] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://takyu.ru/nuda/dosvid-stvorennnya-informacijno-konsuletacijnih-centriv-pri-mis/main.html>.
7. Вказівки продюсерам Бі-Бі-Сі / Пер. з англ. – К. : «К.І.С.», 1998. – 288 с.
8. Войтович Р. В. Механізми реалізації зв'язків з громадськістю в державному управлінні : [навч. посіб.] / Р. В. Войтович. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 72 с.
9. Гордієнко В. І. Моделі комунікативного процесу в сучасній психології та їхній потенціал у поясненні діалогічності спілкування / В. Гордієнко // Наукові записки НаУКМА. – 2009. – Т. 97 : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 55–60.
10. Громадські ради в цифрах: загальнонац. звіт із моніторингу формування громад. рад при центр. та місц. органах виконав. влади / М. В. Лациба, О. С. Хмара, А. О. Красносільська [та ін.]; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К. : Агентство «Україна», 2011. – 124 с.
11. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология : [учебник для вузов] / Л. Джуэлл. – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2001. – 720 с. – Серия «Учебник нового века».

12. Завальна Ж. В. Договірні форми регулювання відносин у публічній сфері: теоретико-правовий аспект : [монографія] / Ж. В. Завальна. – Суми : Мрія, 2009. – 132 с.
13. Завальна Ж. В. Щодо питання про врегулювання взаємодії органів публічної влади у договірних формах [Електронний ресурс] / Ж. В. Завальна // Право України. – 2010. – № 7. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/6340/%C6>.
14. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні». Науково-практичний коментар. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999. – 246 с.
15. Звернення міського голови О. Трачика до мешканців міста [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Галицької міської ради. – Режим доступу : <http://www.galych-rada.gov.ua>.
16. Індекс публічності 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://publicityindex.org/>.
17. Інформаційно-комунікаційні особливості взаємодії органів місцевого самоврядування з громадою: регіональний аспект. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/978/>.
18. Камінська Н. В. Місьцеве і регіональне самоврядування: словник основних термінів / Н. Камінська. – К. : КУТЕП, 2010. – 86 с.
19. Кому більше довіряють українці: владі, громадськості, ЗМІ? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/komu-bilshe-dovirjajut-ukrainci--vladi_-gromadskosti_-zmi____.htm.
20. Куценко Ю. Участь громадян у місцевому самоврядуванні / Ю. Куценко // Університетські наукові записки. – 2002. – № 71. – С. 115–120.
21. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 280/97ВР (поточ. ред. від 11.08.2013). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97%D0%B2%D1%80>.
22. Рейтинг довіри до ЗМІ: чому вниз? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/rejting_doviri_do_zmi_chomu_vniz/.
23. Ставлення населення до ЗМІ, пропаганди та медіареформ в період конфлікту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mediarbo.org/2015/06/30/stavlennya-naselennya-do-zmi-propagandi-ta-mediareform-v-period-konfliktu/>.

В. М. Емельянов, В. И. Андрияш, Т. В. Шемчук,

Черноморский государственный университет им. Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ С ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОБЩИНОЙ: КОММУНИКАТИВНЫЙ АСПЕКТ

Современные сложные условия административных преобразований в Украине приводят к значительным изменениям в государственном управлении и местном самоуправлении, меняются их взаимоотношения с гражданским обществом, в которых органы власти выступают административными структурами, оказывающими услуги, а общественность клиентом, который их получает. Формирование нового подхода относительно функционирования органов власти и местного самоуправления требует переориентировать формы и методы деятельности таких органов, направить их на удовлетворение потребностей потребителей публичных услуг, переосмыслить концепцию управления общественной информацией и обеспечить надежную обратную связь с общественностью. Решение таких задач требует четких и скоординированных действий органов власти на местах, которые призваны воплощать в жизнь законы, способствовать реализации гражданами конституционных прав, предоставлять комплекс публичных услуг в различных сферах жизнедеятельности, непосредственно контактируя с населением. Как следствие, возрастает роль и значение коммуникативной деятельности местных органов власти, важной составляющей которой является налаживание связей с населением и формирования эффективных механизмов информационного обмена в государственно-управленческой сфере с целью принятия эффективных решений. В статье проанализированы основные теоретические подходы к пониманию понятия «взаимодействие» среди отечественных и зарубежных исследователей. Охарактеризованы основные уровни взаимодействия. Отмечено важное значение информационно-коммуникативного взаимодействия органов местного самоуправления с территориальной общиной с целью принятия эффективных управленческих решений на местном уровне. Определены основные нормативно-правовые акты, регламентирующие вопросы информационной деятельности на государственном и местном уровнях. Проанализированы основные проблемы, которые возникают во время участия граждан в решении управленческих проблем и их информационного обеспечения. Определены основные направления развития информационно-коммуникативного взаимодействия на местном уровне с точки зрения совершенствования существующей нормативно-правовой базы, с целью налаживания тесного, эффективного сотрудничества между общественностью, территориальной общиной и органами местного самоуправления.

Ключевые слова: органы местного самоуправления; территориальная община; взаимодействие; сотрудничество; информация; коммуникация; местный референдум; публичность; информационно-коммуникационные средства.

V. Emelyanov, V. Andriyash, T. Shemchuk,

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolayiv, Ukraine

THE INTERACTION OF LOCAL SELF-GOVERNMENT AND TERRITORIAL COMMUNITY: COMMUNICATIVE ASPECT

Today's complex conditions of administrative reform in Ukraine lead to significant changes in the public administration and local self-government, are changing their relationship with civil society, in which the authorities are the administrative structures, provide services, and the public customer who receives them. Formation of a new approach with respect to the functioning of government bodies and local self-government requires a refocus forms and methods of their activities, to direct them to the needs of consumers of public services, to rethink the concept of public information management and provide reliable feedback to the public. Solving such problems requires clear and coordinated action by local authorities, which are intended to implement the laws that promote

the realization of citizens' constitutional rights, to provide a set of public services in various spheres of life, in direct contact with the population. As a consequence, the role and importance of communicative activity of local authorities, an important component of which is the establishment of relations with the population and the development of effective mechanisms of information exchange in the field of public-management in order to make effective decisions. The article analyzes the main theoretical approaches to the understanding of the concept of «interaction» among domestic and foreign researchers. To characterize the basic levels of interaction. Noting the importance of information and communicative interaction of local authorities with territorial community to take effective management decisions at the local level. The main legal acts regulating the issues of information activities at the state and local levels. We analyzed the main problems that arise during the participation of citizens in solving management problems and information support. The main directions of development of information-communicative interaction at the local level in terms of improving the existing regulatory framework, in order to establish close and effective cooperation between the public, the territorial community and the local authorities.

Key words: local government, territorial community, collaboration, cooperation, information, communication, local referendum, publicity, information and communication tools.

Рецензенти: Палагнюк Ю. В., д-р наук з держ. упр., доцент;
Дерега В. В., канд. політ. наук, доцент.

© Смельянов В. М., Андріяш В. І., Шемчук Ю. В., 2016

Дата надходження статті до редколегії 03.06.2016